

Prawo naturalne a ład polityczny – Zbigniew Stawrowski

Pisząc tę książkę, miałem niekiedy wrażenie, że biorę udział w filozoficznej biesiadzie, gdzie zaproszeni goście – Platon, Tomasz z Akwinu, Hobbes, Kant i Hegel – mogli dzielić się swymi przemyśleniami – Instytut Myśli Józefa Tischnera wznowił książkę prof. Zbigniewa Stawrowskiego. Drugie wydanie zostało ubogacone nowymi rozważaniami

Zbigniew Stawrowski

Prawo naturalne a ład polityczny

Instytut Myśli Józefa Tischnera

2018

Kim jest człowiek? Jaka jest jego natura? Co z niej wynika dla międzyludzkiej wspólnoty? Trudno odpowiedzieć na tak ważne pytania nie prosząc o wskazówki tych, którzy stawiali je przed nami. Pisząc tę

książkę, miałem niekiedy wrażenie, że biorę udział w filozoficznej biesiadzie, gdzie zaproszeni goście – Platon, Tomasz z Akwinu, Hobbes, Kant i Hegel – mogli dzielić się swymi przemyśleniami. A ponieważ spotkanie odbywało się niejako poza czasem, w świecie wiecznych idei, każdy z filozofów mógł nawiązywać do głosów swoich współrozmówców, mógł pozostałym zadawać pytania, które im samym nie przyszły by z pewnością do głowy, bo pochodził z wnętrza innej epoki, innych doświadczeń i innego języka. Byłoby przy tym niestosowne udawać, że mój udział w debacie sprowadzał się wyłącznie do wiernego przedstawienia ich wywodów. Jako ten, kto sformułował temat, zaprosił do debaty tych a nie innych filozofów i wydobył z ich rozważań określone wątki, wniosłem do dyskusji swój własny punkt widzenia i swoje własne pytania, stawiane przez człowieka żyjącego tu i teraz, w Polsce na początku trzeciego tysiąclecia, który spoglądając na siebie i wokół siebie, stara się coś z tego świata zrozumieć.

Fragment Wstępu

SPIS TREŚCI:

Słowo wstępne

Wprowadzenie

ROZDZIAŁ 1: Trop sprawiedliwości – Platon

Sprawiedliwość i jej miara

Rządu rozumu, czyli rządy ludzi rozumnych – Państwo

Od idei do konkretności – Polityk

Rozumność wcielona w ustawy – Prawa

Kwestia praw politycznych

Fundamenty państwa prawa

Wymagania wolności a problem władzy

Państwo prawa i jego instytucje

Strażnicy praw

Wychowawca młodzieży

Najwyższe zgromadzenie strażników

Wymiar sprawiedliwości

Prawo własności

Rozumne zasady karania

Prawo wobec tego, co niezgodne z naturą – problem homoseksualizmu

ROZDZIAŁ 2: Klasyczne stanowisko prawnonaturalne – św. Tomasz z Akwinu

Uwagi wstępne – prawo naturalne i jego sens

Prawo wieczne a prawo naturalne

Treść prawa naturalnego

Uwagi i zastrzeżenia

Prawa ludzkiej natury a wolność woli

Wola – jej wolność i konieczność

Liberum arbitrium

Pouczający przypadek upadłych aniołów

ROZDZIAŁ 3: Neutralne pragnienie mocy – Thomas Hobbes

Uwagi wstępne – swoistość myśli Hobbesa

Problem wolności

Neutralne prawo mocy

Teologika mocy

Polilogika mocy – naturalny stan wojny

Naturalne prawo skończoności – lęk przed śmiercią

Rozumne warunki pokoju

Normy naturalne

Sprawcza moc – miecz sprawiedliwości

Geneza i sens władzy państwowej

Jednostka a państwo

Liberalizm

... czy totalizm?

Logika mocy i jej konsekwencje

ROZDZIAŁ 4: Naturalne prawo autonomii – Immanuel Kant

Ludzka natura i jej wymiary

Człowiek jako istota moralna

Prawo moralne

Wolność

Niezależność

Autonomia

Dobra wola

Godność

Między dobrem a złem – wewnętrzne napięcia ludzkiej natury

Pytanie o źródło zła

Prawo moralne a uczucie szacunku

Polilogika podmiotów moralnych – królestwo celów

System słusznych uprawnień

To, co Moje – własność

Dygresja: polemika z Hobbesem o naturze człowieka

Państwo prawa

Wewnętrzna struktura państwa

Prawo karne

Kara jako sprawiedliwa odpłata

Przypadek graniczny – kara śmierci

Prawa wolności a uprawnienia polityczne

Idea woli powszechnej i umowy społecznej

Pojęcia obywatela i stanu obywatelskiego

Niemoralność państwa dobrobytu

Zasada równości wobec prawa

Samodzielność – warunek podmiotowości politycznej

Idea republikańskiego państwa prawa

Krytyka demokracji

Platonizm Kanta

Uprawnienia narodów a idea wiecznego pokoju

ROZDZIAŁ 5: Prawa drugiej natury – Georg Hegel

Duch jako prawdziwa nieskończoność

Duch jako wolność

Wolność jako bycie u siebie samowiedzy

Wolność konkretna: bycie u siebie w tym, co inne

Duch teoretyczny

Duch praktyczny

Duch wolny jako wola etyczna

Konkretna ogólność – rozumna treść woli

Duch jako rzeczywistość etyczna

Obowiązki etyczne jako prawa wolności

Prawo abstrakcyjne

Własność

Umowa

Prawo wobec bezprawia

Prawo moralne

Prawo etyczne

Rodzina

Społeczeństwo obywatelskie

System potrzeb

System prawa stanowionego – wymiar sprawiedliwości

Struktury dodatkowej regulacji: policja i korporacja

Państwo

Ustrój wewnętrzny państwa

Władza panującego

Władza wykonawcza

Władza Ustawodawcza

Państwo wobec innych państw

Prawa rozwoju ducha – dzieje powszechne

Posłowie

Mapa ludzkiej natury

Rozumne elementy ładu politycznego

Polityczna organizacja wspólnoty etycznej

Polityczna organizacja wspólnoty moralnej

Bibliografia

Indeks nazwisk